

Lehdistö ja julkinen keskustelu

George Orwellin romaanissa *Vuonna 1984* ei mikään puhuttele niin kuin hiljaisuus. Ilmakaista 1:n asukkaiden koettelemuksista jäävät toki mieleen sensuuri, seinäjulisteet, Ison Veljen läsnäolo, kaikkialla papattava kaukovarjostin, ajatuspölysi, uuskasvatus tai ilmiantajalapset – joista kaikista Orwell tuli tehneeksi totalitarismin toteumeja – mutta silti mieleenpainuvinta on hiljaisuus, puheen puute, muistojen menetykset, yksityisen ja julkisen maailman armoton tuho. Romaani alkaa ja päättyy sanattomasti: Winston komerossa raapustamassa kaukovarjostimelta piilossa päiväkirja-aarteeseensa sanoja, joita kukaan ei koskaan näe eikä niihin vastaa; Winston tuijottamassa sellinsä seinää. Kapina alkaa kirjoittamisesta ja päättyy hiljaisuuteen. Väliltä löytyy niin laulua kuin kuulustelua, niin salaisia, varastettuja kosketuksia kuin kiireisiä koodisanomia, mutta varsinaista keskustelua ei ole paitsi pubeissa ja salaisissa kohtaamispaikoissa, niissäkin niukalti. Mikään Winstonin kohtaamista vaaroista ei lamautta niin kuin keskustelun aloittaminen, eikä mikään vie uskoa oikeuden voittoon niin kuin Julian tyhjentyneet muisti.

Orwellin luoma maailma on monelta osin tuttu. Voimme keveästi sivuuttaa pakon, sosiaalisen valvonnan ja vallankäytön ja uskoa, etteivät ne sido meitä. Mutta loputtomuus ja loputtomasti toistuvaa uutista emme voi sivuuttaa, emme kaiken ajattelun supistamista kliseeksi, byrokratian läpitunkevaa läsnäoloa: uutinen, klisee, byrokratia ja lopulta hiljaisuus ovat kaikki liian tuttuja ja paljon lamauttavampia kuin teknologia ja terrori. Mielen hävitys, luonteen kitkentä, yksityisyyden miehitys ja julkisuuden tyhjentäminen ilmaantuvat sepitettä tukevan totalitaaris-teknologisen koneiston myötä mutta ovat olemassa siitä riippumatta.

Vuonna 1984 on enemmän omaelämäkerta kuin profetia. Orwell ei ennakoinut mitenkään harkitusti nimeämänsä vuotta tai vuosikymmentä. Euroopan viimeinen ihminen – sillä sitä Orwell ajatteli olevansa – kirjoitti ääneti jäähyväisiään; hänen elämänsä, jonka sairaus oli kääriäissyt kuumeiseen eristyneisyyteen, oli hiljaista lukuun ottamatta kynän rapinaa paperilla. Tarina Winston Smithistä on huolellisesti naamioitu tarina Eric Blairista, etenkin alakuloisen ja ennenaikaisen loppunsa osalta. Tämä tieto ei tosin poista romaanin painostavaa hiljaisuutta vaan antaa vain mahdollisuuden havaita jatkuvuuden, joka vallitsee romaanin ja Orwellin myöhäisjournalismia lähes pakkomielleisesti askarruttaneen teeman – politiikan lopun ja kielen rappion – välillä. Hannah Arendt on huomauttanut, että käyttäessämme sanaa politiikka emme voi koskaan välttää täysin sen kreikkalaista, kaupungin julkiselämään palaavaa juurta. Mutta Orwellin maailmassa – niin todellisessa kuin sepitteellisessäkin – keskustelu oli loppu ja hiljaisuuden särki vain kaukovarjostin ja kovaääninen. Keskustelun tilan täyttävä hiljaisuus on profetallisinta kirjassa, joka ei osannut ennakoita tietokoneita, satelliitteja eikä

paljon muutakaan teknologisesta maailmasta. Vuonna 1984:ssä kansalaiset harjoittavat alkeellista merkkien vaihdantaa, mutta kukaan ei puhu eikä vastaa. Ilmakaista 1 on vakava kansankokous, josta ei lähde muuta ääntä kuin byrokraatian huminaa.

Lewis Laphamilta löytyy pari riviä varastettavaksi ja väänneltäväksi: aikamme jättiviestinten korea julkisivu kätkee taakseen valtavan hiljaisuuden. Television liikahtamaton ja transsiin vaipunut yleisö – katsojayleisö, ei puhuva eikä oikeastaan enää kirjoittavakaan yleisö – ansaitsee enemmän kuin rippusen myötätuntoa. Kaikkien lahkojen tuputtaman informaation ahdistamina ja kuvamelskeen ympäröiminä nykyihmiset palaavat Orwellin kansalaisten tavoin alkeelliseen merkkien vaihdantaan. Huolimatta uusien tietokantojen ja tietokonejärjestelmien ihmeistä tietomme näyttää nyt vähäisemmältä kuin silloin, kun kirjeet sinetöitiin vahalla ja vastausta Lontoosta odotettiin kahdeksan kuukautta. Ajat monimutkaistuvat mutta kieli, jolla tilittää ja valaista noita aikoja, näyttää joko liian yksinkertaiselta tai liian mutkikkaalta. Joukkoviestimissä kieli rappeutuu iskusanoiksi ja myyviksi kliseiksi. Erityisaiheisiin vihkiytyneiden viestinten hienostelevassa ilmapiirissä puhe kyllä jatkuu mutta niin vaikeatajuisella tai teknisellä kielellä, että sitä ymmärtävät enintään arkkiherttuan lapset. Aikana, jolloin poliittisesti toimeliaita kansalaisia ei enää kaivata, kaikki tärkeä tapahtuu todellakin kullissien taakse piiloutuneena kiistelynä ja kamppailuna kielestä. Julkiselämän tilaa luonnehtivat hiljaisuus, klisee ja salaperäisyys. Olemme menettäneet niin yhteisen kielen kuin tavallisen puhe- ja kirjoitustavankin, joiden avulla Yhdysvaltain lukuisat ryhmittymät voisivat puhutella toisiaan – menetys, joka käy yksiin yhteisen edun sekä julkison ja julkiselämän katoamisen kanssa. Tämä ongelma asettaa tärkeimmän tehtävän Yhdysvaltain politiikan tulevalle sukupolvelle.

Julkiso ja journalismi

Journalismin kummitermi – sen alku ja juuri, termi, jota ilman hankkeella ei olisi mitään mieltä – on julkiso. Sikäli kuin journalismilla on perustansa jossakin, tuo jokin on julkiso. Sikäli kuin journalismilla on asiakas, se on julkiso. Lehdistö oikeuttaa itsensä julkison nimissä: se on olemassa – tai näin ainakin on tapana sanoa – informoidakseen julkisoa, toimiakseen sen silmän ja korvan laajentumana, suojellakseen sen oikeutta tietää, palvellakseen julkista etua. Journalismin toimintasäännöt ovat peräisin lehdistön ja julkison suhteesta ja kumpuavat siitä edelleenkin. Julkiso on toteemi ja onnenkalu sekä rituaalisten kunnianosoitusten kohde.

Vaikka perustuslaki väikeneekin asiasta, julkiso on koko liberaalin perinteen syvin peruskäsite. Liberaali yhteiskunta perustuu ajatukseen oikeamielisestä julkisosta. John Locken mielestä julkison jäseneksi astuttiin kutsumuksesta. Mutta vaikka journalismin retoriikassa vannotellaankin ritualistisesti julkison nimiin, kukaan ei enää tunnu oikein tietävän, mikä julkiso on tai mistä sen löytäisi taikka onko sitä enää lainkaan olemassa. Huolimatta kaikesta käsitteellisestä merkittävydestään julkiso on näet symboli vailla tarkoitetta. Harvoin etenään toimittajapiireissä keskustellaan vakavissaan siitä, informoiko lehdistö julkisoa tai mikä on sen julkison luonne, jolla on oikeus tietää, taikka kuinka lehdistö (voi) edustaa julkisoa. Termi on yksinkertaisesti potkaissut tyhjää. Toisin on sen vastakohdan laita. Yksityiselämää ja yksityisyyttä puolustavat perustuslaki ja eturyhmät. Julkiselämällä ei tällaista suojaa ole.

Julkiso on 1920-luvulta lähtien hiipunut käsitteellisesti. Julkisuus on kuihtunut ja kutistunut, paradoksaalista kyllä, yhtä jalkaa yleisen mielipiteen ja sitä mittaa-

van koneiston esiinmarssin kanssa. Julkisuutta koskeva älyllinen ja ammatillinen työ on ajautunut manan majoille; julkison hävitessä sekin hävisi. Poliitiikan teoriassa julkison korvasivat eturyhmät. Mutta eturyhmät toimivat määritelmän mukaan yksityissektorilla, kulissien takana. Niiden suhde julkiselämään on olennaisesti propagandistinen ja manipulatiivinen. Eturyhmäteoriassa julkiso menettää reaalian olemassaolonsa: se kuihtuu tilastolliseksi valmisteeksi, yleisöksi, jonka mielipiteet painavat, koska yksilön mielipiteessä heijastuu joukkoviestintäjulkisuuden paine. Tuon teorian nousun myötä julkison problematiikka katosi yhdysvaltalaisesta politiikka- ja journalismiajattelusta. Puhe julkisosta on totta kai jatkunut, mutta kukaan ei enää tiedä, mistä oikeastaan puhutaan: puheeseen on salakuljetettu julkisuuden ja julkiselämän määritelmä, mutta asia itsessään ei ole kriittisen tutkistelun kohde.

Lippmann ja julkison likvidointi

Näille seikoille ei löydy parempaa todistajaa kuin sukupolvensa lainatuin toimittaja: Walter Lippmann. Vuonna 1914 hän julkaisi teoksen *Drift and Mastery*, jonka nimi kertoo tuon vuoden mielialoista. USA ja koko läntinen maailma ajelehtivat: asiat olivat ohjaksitta valloillaan ja suursota kynnyksellä. Miten lopettaa tuuliajo ja saada asiat hallintaan? Kuinka saattaa inhimillisten tapahtumien kehitys takaisin ihmisten ohjaukseen? Sodan aikana Lippmann työskenteli Woodrow Wilsonin neuvonantajana ja laati ensimmäisen luonnoksen Neljäksitoista Kohdaksi – jolle tulevan rauhansopimuksen oli määrä perustua – ja otti myöhemmin osaa Versailles’n rauhanneuvotteluihin. Monien muiden tavoin Lippmann pettyi neuvottelun tuloksiin ja sittemmin Kansainliiton epäonnistuneeseen toimintaan. Versailles’n sekasortoisesta näyttämöstä hän kirjoitti:

Neuvotteluun osallistuneiden surkuteluvan rajoittunut kasvatus, joka oli totuttanut heidät mukavan velttoihin elämäntapoihin, esti heitä näkemästä tai ymmärtämästä edessään levittäytyvää outoa maailmaa. Kaikki, mitä he tiesivät, mistä he välittivät, mitä elämä heille merkisi, näytti hautautuvan punaisiin rautioihin. Niinpä he paniikissaan lakkasivat toimimasta raportioijina ja alkoivat pommittaa päättäjiä kotimaissaan huhuilla ja hurjilla selityksillä. Meteli keskittyi Pariisiin, josta ahtaan opin kaikki tuulet päästettiin kieppumaan ympäriinsä. Jokaisessa päivällispöydässä ja lämpiössä ja lähes kaikissa erikoishaastatteluissa jokainen alemman tason valtuutettu ja erityisavustaja oli juonittelun, kerskailun ja tehtaitujen huhujen keskipisteenä. Hotellit pullistelivat valtuustoja, jotka edustivat taikka uskottelivat tai toivoivat edustavansa maailman jokaista ihmisryhmää. Tämän pehollisen ja kaikkialle tunkeutuvan sekasorron kanssa kamppailevat sanomalehtien kirjeenvaihtajat likistettiin kahden seinän väliin: yhtäällä oli heidän lukijoidensa uutisnälkä ja toisaalla niiden miesten toivomukset, joiden päätöksistä riippui, ajautuisivatko neuvottelut tuhoisan pyörremyrskyn syöveriin vai eivät.

Vuonna 1922 julkaistussa *Public Opinion* -kirjassaan – nykyjournalismin perusteoksessa – Lippmann pohti pitkään kokemuksiaan Pariisissa ja Versailles’ssa. Hänen johtopäätöksensä oli karu. Ajelehdinnasta ei pääse eikä asioita saa hallintaan nojautumalla julkisoon tai sanomalehteen. Vallitseva mielipide on valistumaton eikä siksi riitä asioiden hallitsemiseksi. Äänestäjät ovat luonnostaan kyvyttömiä ohjaamaan julkisia asioita. ”He saapuvat esitykseen kolmannen näytöksen puolivälissä ja poistuvat ennen esiripun laskeutumista, viipyvät katsomossa vain sen hetken, joka vaaditaan sankarin ja konnan erottamiseksi.” Lippmannin päätelmä oli: ”Elämän yhteinen etu ei tule oikeastaan ollenkaan yleisen mielipiteen kohteeksi, joten sitä käsittelemään tarvitaan erityinen luokka. En pane juurikaan

painoa sille, mitä yleisen mielipiteen tai massojen toiminnan voimin voidaan saada aikaan.” Tie ajalehdinnasta hallintaan ei kulje julkison, julkisen mielipiteen tai sanomalehden kautta. Ainut toivo oli nostaa taakka julkison harteilta eli tiedostaa, ettei keskivertokansalaisella ole kykyä, kiinnostusta eikä voimaa ohjata yhteiskuntaa. Asiat voi saada hallintaan vain uusi asiantuntijaluokka, uusi samuraisääty, joka muovaisi julkista mieltä ja luonnetta; miehet ja naiset, jotka olisivat vihkiytyneet saattamaan demokratian toimimaan massojen hyväksi, halusivat nämä sitä tai eivät.

Itse asiassa Lippmann poisti julkison politiikasta ja politiikan julkiselämästä. Nykyfraasia hyödyntäen: hän depolitisoi julkisuussfääriin. Hän käänsi politiikan maailman nurinniskoin yksityisten erityisetujen alueeksi – etujen, joita tosin sääntelee hänen uusi samurailuokkansa. On toki huomattava, että Lippmann kirjoitti tieteen kukoistuskaudella, jolloin tiede oli kaiken kulttuurin esimerkki. Hän piti tieteilijöitä uuden maailman filosofikuninkaina, ahtaitten etujen ja pyyteiden yläpuolelle kohottautuvana luokkana.

Maailman eteenpäin viemisen taakka – keksimisen, kehittämisen, toimeenpanon, oikeuden hankinnan, lakien ja moraalikoodien laadinnan, tekniikan ja perusaineiden käsittelyn taakka – ei lepää yleisen mielipiteen tai hallituksen niskoilla vaan niiden harteilla, jotka järjen mukaan ajatellen edustavat näitä asioita. Ihanteena on, että ongelmia ratkaisevat ne, joiden erityiseen kiinnostusalueeseen ne kuuluvat. Vain he tietävät, mikä kulloinenkin riesa todella on.

Mikä on toimittajan ja journalismin rooli tässä Lippmannin hahmottelemassa asioiden tilassa? Se ei ole totuuden esittäminen, sillä journalismilla ei ole tekemistä totuuden kanssa. Uutinen on tunnistetäplä sosiaalisen tutkan kuvapinnalla, ennakkovaroitussjärjestelmä, joka kertoo, että jotain tapahtuu. Muuten journalismi toimii pääasiassa välittäen muiden – tieteilijöiden laboratorioissaan, byrokraattien toimistoissaan – saavuttamia totuuksia. Toimittajat ovat symbolimeklareita. He kääntävät asiantuntijoiden koukerot kielelle, jota massatkin ymmärtävät. He välittävät asiantuntija-arvioita ja vahvistavat näin päätökset, joihin tuo luokka – ei julkiso tai sen edustajat – on päätenyt. Tämän lisäksi uutisten päätehtävä on asioiden julkinen seuranta. Uutisten asiantuntijoihin kohdistama julkisuuden räikeä valokeila pitää heidät kaidalla tiellä ja estää heitä sotkemasta julkista ja yksityistä etua toisiinsa. Lippmann luotti enemmän julkiseen seurantaan kuin uutisiin sinänsä tai valistuneeseen julkisoon. ”Julkisella seurannalla on hyvin tervehdyttävä vaikutus, sillä paljastamalla ihmisluonnon se sivilisoi sitä. Jos ihmisten on selostettava julkisesti, mitä he aikovat ja miksi, he eivät pysty olemaan täysin häikäilemättömiä. Avoimen julkisesti tunnustettu yksityisetu ei terrorisoi demokratiaa; julkisuus näet neutraloi sen.”

Public Opinionin sanoma ei mennyt kovinkaan hyvin perille. Niinpä parin vuoden kuluttua Lippmann julkaisi sen uudelleen nimellä *The Phantom Public*. Tässä kirjan langettama tuomio: ”Hyväksytty teoria kansanvallasta – joka nojaa uskemukseen, että on olemassa julkiso, joka ohjaa tapahtumien kulkua – on yksinkertaisesti väärä. Tuollainen julkiso on pelkkää harhaa.” Lippmannin mielestä politiikka toimisi, jos osattaisiin valita oikeat eliitit, luovutettaisiin tiedontuotantovälineiden valvonta niiden käsiin ja kouluttaisiin ne uuteen tieteeseen. Lisäksi olisi luotava lehdistö, joka pitäisi eliitit julkisuuden valokeilassa, jotteivät ne toimisi niin häikäilemättömästi, kuin voisivat muuten tehdä.

Yhdelle henkilölle Lippmannin syvästi pessimististen ja demokratianvastaisten kirjojen sanoma kuitenkin kantautui. Arvostelussaan *Public Opinionista* John Dewey kutsui sitä ”rankimmaksi demokratialle kuunaan langetetuista syytteistä”. Lippmannia on pidetty toimittaja-ammatin esimerkkiedustajana, ja hän on

yksi nykyjournalismin ideologian muotoilijoita. Ronald Steelin paljastukset, että Lippmann hännysteli vallakkaita ja neuvoi valtionpäämiehiä, ovat mustanneet hänen mainettaan mutta eivät syrjäyttäneet sitä patriisinäkemyistä journalismista, jota hän ei vain kuvannut vaan myös ajoi.

Olemme perineet Lippmannin journalismikäsitteen ja vakiinnuttaneet sen. Journalismin pulmat juontuvat osaksi tästä. Meillä on uusi samuraisäätyimme, mutta samurait ovat osoittautuneet henkilöiksi, joita David Halberstam kuvasi kitkerästi ”parhaimpiakin paremmiksi”. Journalismimme on tieteellistä; se pyhitää tosiot ja objektiivisuuden mutta suuntaa samalla julkisuuden valokeilan yksityisyyden joka sopukkaan. Journalismimme on ennakkovaroitusjärjestelmä mutta pitää samalla vastaanottajat pysyvissä kuohunnan tai tylsyyden tilassa. Journalismimme on jatkuvien asiantuntija-arvioiden vuolas vuo, mutta koska asiantuntijat ovat erimielisiä, kyse on pikemmin *talk show* -juorujen seuraamisesta ja pikkusievästä manipulaatiosta kuin totuuden todistamisesta. Journalismimme on pullollaan tosioita mutta ei johdata niiden ymmärtämiseen, minkä vuoksi yleisö on lamaunut paikalleen ja vain merkitsee tiedoksi ylhäältä annostellut asiantuntija-arviot. Ennen muuta journalismimme on toimintaa, joka oikeuttaa itsensä julkison nimissä mutta jossa julkisolla on vain yleisön rooli eli jossa se on asiantuntijainformaation vastaanottajakuntaa. Julkisosta on tullut julkisviestinnän tekosyy.

Silmäys historiaan

Onko puhe julkisosta sekä sen ja julkisuuden menetyksestä, kuihtumisesta ja kuolemasta mitään muuta kuin romanttista liioittelua? Onko julkisoa koskaan edes ollut – vai olemmeko aina olleet, kuten Joseph Featherstone kitkerästi sanoi, ”The United States of Amnesia”? Paraskaan todistusaineisto julkison olemassaolosta ei ole yksiselitteistä. Alkaen 1740-luvulta matkailijoiden selonteot kuvailevat, useinkin valittaen, vilkasta julkiselämää, elämää, jossa väiteltiin ja kiisteltiin, joka oli avoin ohikulkijoille ja vieraille ja jota leimasi herkeämätön keskustelu ja ennen muuta utelu Amerikan varhaisten kaupunkien hallitsevassa laitoksessa – krouvissa.

Sam Bass Warner on pyrkinyt hahmottelemaan philadelphialaista elämää yhtenä tuollaisena hetkenä juuri ennen vallankumousta. Hänen mukaansa Philadelphia rakentui

pikkutaloista, joista monissa oli asuintilojen lisäksi kauppoja, toimistoja ja työpajoja, [mikä] suosi oleskelua kotiseinien ulkopuolella. Lisäksi paljolti vuodenaikojista ja asiakkaiden etukäteistilauksista riippuvainen työnteko oli epäsäännöllistä (...). Fyysinen kaupunkirakenne ja työntöön tapa (...) suosivat julkisesti juoruilevaa elämäntapaa suuremmissa mitassa kuin mikä oli mahdollista myöhemmin, kun työnteko oli säännöllistynyt ja avarimmat asunnot olivat johtaneet työpaikkojen ja asuintilojen jyrkkään erottumiseen toisistaan (...).

Philadelphian yhteisöelämän perussoluna oli rupattelu krouvissa. Kussakin kaupunginosassa oli omat krouvinsa ja majatalonsa (...). City Tavernin The London Coffee House palveli koko kaupungin viestinnän keskeisenä solmu-kohtana (...).

Tuolloin, kuten nykyäänkin, kullakin krouvilla oli oma kanta-asiakaskuntansa, ja siten kukin niistä muodosti oman epävirallisen yhteisösolunsa kaupungissa. Yhteisön arkikehitys ennen vallankumousta riippui paljossa kanta-asiakkaiden kokoontumisista lähikulman krouveissa ja kapakoissa, ja nuo kokoontumiset osoittautuivat myöhemmin olennaisiksi niin koko kaupungin kuin kaupunginosienkin hallinnon kannalta (...). Ne loivat kaupungin pilevän sosiaalisen kuodelman ja mahdollistivat vallankumouksen alkaessa sen, että nostoväkiosastoja

saatiin kokoon nopeasti, että voitiin luoda tehokkaita tiedonvaihto- ja valvontayksiköitä ja että laajojen kaupunkikokousten järjestäminen ja johtaminen sujivat joustavasti.

Kaupungin viestintäjärjestelmän keskuksina toimivat kauppiaitten kahvilat (...). The London Coffee House (...) oli ollut vuosia paikka, jonne liikemiehet kokoontuivat aina puolilta päivin lukemaan sinne tulevia lehtiä, keskustelemaan hinnoista sekä järjestelemään rahteja ja merivakuutuksia. Näistä keskipäiväkokouksista kypsyi sittemmin erillisiä rahanvaihto-, pankki- ja vakuutuslaitoksia (...). Vuosikausia merikapteenit ja matkailijat pysähtyivät kaupunkiin tultuaan ensiksi juuri The London Coffee Houseen. Sinne jätettiin viestejä ja kiinnitettiin ilmoituksia huutokaupoista, joita siellä myös pidettiin.

Koska The Merchant's Tavern oli pikkukaupungin julkinen tila, se säästyi rajoituksilta, jotka koskivat myöhempiä [yksityiskerhoja] (...). 1700-luvun krouvi kuitenkin oli avoin kaikelle, mitä sen ulkopuolella oli, eikä se varjellut kaupungin johtoa joutumasta kosketuksiin heitä ympäröivän elämän kanssa.

1700-luvulla arkielämän ykseys – krouveista kadun kautta työ- ja asuintiloihin – yhdisti kaupunkia ja sen johtoa. Tämä ykseys teki vallankumouksellisten liikemiesten, käsityöläisten ja kauppiaiden vähemmistölle mahdolliseksi vetää yhtä köyttä, hoitaa kaupungin asiat ja tehdä oma osuutensa sodassa Englantia vastaan (...).

Vaikka kuvaus liioittelee, Warner painottaa koko ajan sitä, että Philadelphian historian tässä vaiheessa sen julkiselämä oli vilkasta, kotiseinien ulkopuolista elämää, jossa eristäminen ja eristyminen olivat minimissään. Kuvaus on riittävän elävä vahvistaakseen Robert Parkin määritelmää julkisosta joukkona vieraita henkilöitä, jotka kokoontuvat keskustelemaan uutisista. Tällöin julkiso ei ole kuvitellua eikä edes filosofinen termi vaan muodostuma, jonka 1700-luvun kaupunkiolot yhdessä sanomalehden kanssa synnyttivät. Uutiset saattoivat julkison jäsenet sosiaalsiin suhteisiin, ja toisaalta uutisten pääaiheena oli julkiso – kulloistenkin liikemiesten, kauppiaiden, kansalaisten ja politiikan aktivistien julkisesti esittämät mielipiteet. Se korostus, että julkiso on vieraiden henkilöiden seurue, ei tarkoita, että uutisista keskustelemaan kokoontuneet eivät olisi tunteneet toisiaan vaan että keskusteluyhteydet ja -tilat olivat avoimia vieraille, joiden läsnäolo oli otettava lukuun.

Tämä on julkisoteorian vaatimaton lähtökohta. Julkiso on ryhmä, joka koostuu puimaan uutisia. Tällaista julkisoa pidettiin kriittisenä ja järkeään käyttävänä: kriittisenä siinä totunnaisessa mielessä, ettei mitään julkisuudessa esitettyä pidetty itsestään selvänä vaan kaikelle vaadittiin perusteluja ja todisteita, ja järkeään käyttävänä taaskin siinä totunnaisessa mielessä, että kukin puhuja oli velvollinen *perustelemaan* uskonsa tähän tai tuohon kantaan – vetoaminen arvoasemaan tai perinteeseen auktoriteettina ei käynyt päinsä.

Hiukan toiselta kannalta katsoen julkiso oli vieraiden keskinäinen *diskurssi*-muoto. Sen kehkeytyminen edellytti kaupunkielämän riittävää kehittymistä niin, että vieraat joutuivat säännöllisesti vuorovaikutukseen keskenään ja että painettu sana alkoi palvella heitä. Julkiso oli painetusta sanasta riippuva suullinen diskurssimuoto. Toisaalta julkison kokoontuminen edellytti julkista tilaa, paikkoja, joihin vieraat saattoivat kerääntyä puimaan uutisia ja joissa itsekseltäkin odotettiin kriittis-järkiperaistä puhetta, olipa näiden odotusten täyttyminen sitten kuinka puutteellista tahansa.

Julkinen tila puolestaan riippui julkisista totumuksista, tavoista ja kyvyistä: kyvystä hyväksyä vieraat mukaan, välttää liiallista läheisyyttä, kantaa julkista naamiota, pidättyä henkilökohtaisuuksista, hillitä tunteensa ainakin tiettyssä mitassa ja ylipäänsä pitää tiettyä psykologista etäisyyttä omasta minästä.

Kolmannelta kannalta julkiso kytkeytyi yhteiskunnan julkisuustilaan, -piiriin tai -alueeseen, jolloin se on enemmän kuin ihmisryhmä tai diskurssimuoto. Julkisuuspiiri oli poliittisen vallan tyysija. Valta ei näin ollut vain valtion tai sen edustajien eikä toisaalta yksityisen piirin – kotitalouden tai yrityksen – yksinoikeus vaan se paikallistui myös valtiota ja yksityissektoria välittävään maailmaan, julkisoon ja julkiseen keskusteluun. Ja vain tässä piirissä valta saattoi olla ilmeeltään järkiperaista, koska kyse on ainoasta piiristä, jossa yksityiset edut voidaan edes periaatteessa ylittää.

Esitykseni kannalta ratkaiseva seikka on, ettei vapaa ja yleishyödyllinen lehdistö ollut päämäärä sinänsä vaan sitä oikeutti sen kyky pystyttää tietty yhteiskunnallinen järjestely – diskurssimuoto sekä riippumaton ja järkeen perustuva poliittinen vaikutuspiiri – ja palvella sitä. Tehtävänä ei ollut yleisön informointi tai kasvattaminen siinä mielessä, kuin näitä termejä viljellään nykyisen ammattijournalismin aikana. Lehdistö toki välitti ainesta väitteiden pohjaksi – informaatiota ahtaassa mielessä – mutta lehdistön arvo riippui julkison olemassaolosta, ei päinvastoin. Ja toki lehdistön vapaus oli yksilöllinen oikeus, mutta oikeus, jonka julkilausumattomana edellytyksenä oli julkison olemassaolo.

Jotta ei ajaututtaisi nostalgiaan eikä asioiden kaunisteluun, on huomautettava hetimiten, että alkuperäinen idea julkisosta oli traagisen puutteellinen; puute, jolla on jotain tekemistä julkisuuden rappeutumisen kanssa. Julkiso, josta on puhuttu, oli tiukkojen luokka-, rotu- ja sukupuolikohtaisten rajoitusten alainen. On osoitettavissa, että kun nämä rajoitukset purkautuivat, julkiso ja julkisuus alkoivat taantua ja kadota yksityissektorin uumeniin. Historiallinen julkiso oli porvarillista julkisota. Uudelleen virinnyttä teoreettista kiinnostusta julkiselämään selittää pyrkimys säilyttää idea julkisosta poliittisena käsitteenä mutta vapauttaa se samalla porvarillisesta painolastistaan.

Julkison kuihtumista eivät selitä vain sen alkuperäisten olosuhteiden puutteet, ammattijournalismin nousu tai porvarillisen ideologian muutokset, vaikka nämä kaikki ovatkin myötävaikuttaneet asiaan. Sitä ovat ajaneet manan majoille myös teknologian, kasvatuksen ja arkkitehtuurin voimat sekä muutokset nykyihmisten maailmankuvassa.

Journalismin jäähyväiset julkisolle

Ajatellaanpa, että muokattaessa alun perin ajatuksia lehdistöstä ja perustuslain ensimmäisestä lisäyksestä (*First Amendment*) hiljaisena taustana oli julkiselämänsä siten, kuin edellä kuvattiin. Tällöin kokoontumis-, sanan- ja lehdistönvapaus ei olisi yksityistä oikeutta vaan tähdätty pikemminkin suojaamaan ja laajentamaan julkisuutta. Ehkä asia olisi selvempi, jos ensimmäinen lisäys olisi muotoiltu Madisonin eikä Jeffersonin kielellä. Joissakin Madisonin luonnoksissa oikeudet on lueteltu käyttäen teonsanoja jähmeiden nimisanojen asemesta: oikeus kokoontua, puhua ja kirjoittaa. Hän oli pannut oikeudet myös tärkeysjärjestykseen. Madisonin luonnosten pohjalta ensimmäinen lisäys säätäisi jotakuinkin seuraavaa: julkison on sallittua kokoontua yhteen, puhua vapaasti ja avoimesti sekä jakaa kirjoitettuna ja painettuna kaikki, mitä sillä on sanottavanaan. Ensimmäinen lisäys ei siten luettelisi yksilöiden, yritysten tai valtion vaan tietynlaisen julkison oikeuksia.

Yhdysvaltain journalismin historiaa ovat muovanneet ratkaisevimmin ne käänneet, jotka myötävaikuttivat näiden julkisuusyhteyksien karsiutumiseen ensimmäisestä lisäyksestä. Näitä käänneitä ovat puoluelehdistön kuihtuminen, pen-nilehtien esiinmarssi ja lennättimen käyttö uutisbisneksen hermojärjestelmänä.

Tietyissä mielessä *Wall Street Journal* on yhdysvaltalaisen sanomalehden arkkityyppi: se palvelee kaupallista luokkaa, joka on kiinnostunut päivän uutisista taloudellisten etujensa kannalta. 1700-luvun ja 1800-luvun alun yhdysvaltalainen sanomalehti oli kaupalliselle luokalle suunnattu tuotantohyödyke eikä kuluttajaluokalle tarkoitettu kulutushyödyke. Se heijasteli kaupallisen luokan taloudellisia, poliittisia ja kulttuurisia suuntautumia. Päivän uutiset koskivat pääasiassa amerikkalaisen varhaiskapitalismin alkeellisia ja hajanaisia markkinoita: hintoja, kauppiaita, laivauksia, hyödykkeiden saatavuutta sekä tapahtumia, jotka vaikuttivat hintoihin ja saatavuuteen niin lähi- kuin kaukomarkkinoillakin. Myös poliittisia uutisia julkaistiin, mutta ne olivat poliittisia vain rajoitetusti: uutisia, jotka saattoivat vaikuttaa kaupan toimintaan, eivät uutisia yhteiskunnan kaikista mahdollisista tapahtumista. Jotkut nykyisin uutisina pidetyt aiheet – esimerkiksi murrot ja tulipalot – saivat lehdissä sijaa vain maksettuina ilmoituksina, kun taas paljosta siitä, mikä nykyisin luetaan mainonnan alaan – kuten hyödykkeiden saatavuudesta – kerrottiin uutispalstoilla. Ei ole sattuma, että Yhdysvaltain lehtien suosituin nimi vuonna 1800 oli *The Advertiser*. Sanalla ”ilmoittelu” tosin oli erityinen merkitys: se ei viitannut ostettuun palstatilaan vaan toimitukselliseen sisältöön, jossa maksutta kerrottiin kauppatavaroiden saatavuudesta.

Kun kruunu alkoi vaikeuttaa liiketoimintaa, kaupan ja liike-elämän kerma sekä sen etuja edustavat lehdet ja uutiskirjeet asettuivat etunenässä lietsomaan riskiä Britannian kanssa.

Itsenäisyyden jälkeen kaupalehdistö palautti poliittisen sisältönsä entisille linjoille, toisin sanoen ”raportoi” asioista, jotka vaikuttivat liikemiesten ja kauppioiden kohtaloihin. Toisaalta kaupallinen luokka oli jyrkästi jakautunut kansallista pankkia ja vastaavia asioita koskevissa kysymyksissä. Luokan eri osapuolia edustavassa puoluelehdistössä nämä erot näkyivät hyvin myrkyllisessä muodossa. Tärkeintä on kuitenkin pitää mielessä, että koska lehdistö edusti selvästi julkittuja taloudellisia etuja, uutisilla oli oma erityinen mielensä ja ne voitiin tulkita ja selittää noiden etujen pohjalta. Puoluelehdet loivat käyttöönsä ideologisen viitekehyksen, jonka piirissä uutiset saivat tolkkunsa.

Toinen tärkeä seikka puoluelehdistössä koskee aikaa. Liike-elämän kierto vastaa päivän kiertoa: kaupan avaamisesta sen sulkemiseen. Lehdistöllä ei ollut 1700-luvun ja 1800-luvun alussa teknisiä välineitä raportoida ajankohtaisesti päivittäin, mutta liikemiesten tavoin se ymmärsi, että aika määrittää kaupan olemusta. Tästä syystä päivästä – liikemiesluokan työn ja kaupanteon kierrosta – tuli journalismin luonnollinen aikajänne. Journalismin teknologiaa onkin haastanut pyrkimys niveltää journalismin kierto kaupan kiertoon.

Eläessään kierroista tunnista ylöspäin journalismin luonnollinen puuhalista koostuu päivän jutuista, kierrättipä se niitä sitten lyhyemmän tai pitemmän aikaa. Journalismi on kunkin päivän merkittävimmät tapahtumat taltioiva päiväkirja. Sen aikakehykseen ei kuulu menneisyys. Tätä ei muuta toimittajan itseään imarteleva ja suojeleva tapa määritellä työnsä tulos ”historian ensimmäiseksi raakaversioksi”. Journalismin arkkityyppi on päivä- tai tilikirja. Henkilö taltioi päiväkirjaansa sen, mitä tärkeää hänen elämässään on kunkin päivänä sattunut. Tilikirja taltioi kunkin päivän kaikki liiketoimet. Kirjanpito on uutisen alku. Kauppa elää eli aloittaa ja päättää päivänsä listaamalla esimerkiksi osake- ja tavaramarkkinoilla tapahtuneet siirrot. Uutinen saa alkunsa kaupallisten liiketoimien listana ja liike-elämän apuneuvona. Kullakin päivällä on uutisensa, päivästä päivään on juttuja kerrottavaksi, koska joka päivä tehdään bisnestä ja pannaan julki hintoja. Tässä mielessä journalismilla, kapitalismilla ja kirjanpidolla on yhteinen alkujuuri.

Suurkaupungeissa syntyi 1830-luvulla ”pennilehdistö”, halpa ja suosittu päivälehti. Se ei tuhonnut kaupalehdistöä, joka toimii edelleenkin – eikä vain

lehtinä kuten *Wall Street Journal*, *Journal of Commerce*, *Barron's Business Week*, *Forbes* ja *Fortune* vaan myös yksityisinä uutiskirjeinä ja ennen muuta yksityiskerhoina, jotka korvasivat pubit keskustelun tyyssijoina. Sen sijaan pennilehdistö syrjäytti 1830-luvulla puoluepohjaisen kauppalehden päivälehdessä mallin paikalta.

Vaikka tutkijat ovat eri mieltä pennilehdistön merkityksestä, siitä voidaan sanoa varmuudella kolme seikkaa. Ensinnäkin se oli kulutushyödyke kulutusyhteiskunnalle. Se peilasi kaikkea yhteiskunnassa ja politiikassa, ei vain kaupan ja kauppapolitiikan maailmaa. Irtautuminen puoluepohjaisuudesta merkitsi, että mitkä tahansa pienetkin asiat kelpasivat lehden palstoille. Jutun juurta eivät tarjonneet vain kaupan ja liike-elämän pikkuseikat vaan myös niin oikeussali kuin katukin, niin outo kuin tuttuakin. Pennilehdet pullistelivat erikoisuuksia, kummajaisia ja arkipäiväisyyksiä. Niiden polttopisteessä olivat ennen muuta kaupunkien nimettömät yksilöt, ryhmät ja luokat. Ne levittivät tosioista ja henkilöistä rakentuvan panoraaman, silmää kiehtovan herkkulautasen. Baudelairea lainaten ne olivat "tietoisuudella varustettu kaleidoskooppi".

Toiseksi pennilehdistö ei syrjäyttänyt vain puoluesidonnaisuutta vaan myös selvän ideologisen kehikon, jonka pohjalta esittää, tulkita ja selittää uutisia. Ainakin suhteellisesti nuo lehdet kuristivat ideologista lehdistöä työväestön piirissä. Parhaimmillaan pennilehdistö pyrki poistamaan päiviltä sen surkean puolueellisuuden ja lahkokuntaisuuden, johon lehdistö oli vajonnut vallankumouksen jälkeen. Mainonnan enemmän tai vähemmän puolueettomalla tuella se pyrki rakentamaan avoimen foorumin, jolla tutkailla ja edustaa julkista etua pikemmin kuin pelkkää puolue-etua.

Kolmanneksi pennilehdistö ujutti liike-elämän kierron ja tavat koko yhteiskuntaelämään. Koska liike-elämässä aika on rahaa, viimeisimmät uutiset voivat erottaa menestyksen menetyksestä, johtaa kauppavoittoon tai -tappioon. Eikaupallisessa toiminnassa ajalla on harvoin tällaista merkitystä. Tuoreimmat uutiset eivät ole aina parhaita tai hyödyllisimpiä, joten menetys on pieni, vaikka uutiset politiikasta tai kaupunkielämästä eivät olisi aivan uunilämpimiä. Tästä huolimatta tapa aloittaa ja lopettaa päivän kierto lukemalla tuoreimmat hinnat ujuttautui osaksi sosiaalista toimintaa ylipäätään. Jutut yhteiskunnasta kerrottiin 1830-luvulta alkaen päivittäin. Pennilehdistö yleisti ajankohtaisuuden journalismin perusarvoksi ja -hyveeksi.

Journalismin tapahtumat sattuvat tänään. *The New York Timesin* lukeminen aamuisin on tärkeää, koska se sanelee päivän juttujen merkittävyden. Se sanelee tämän myös tv-ketjuille, uutisviikkolehdeille ja viikoittain tai kuukausittain ilmestyville mielipidelehdille. Kirjojenkin tarinat alkavat uutispalstojen kertomasta: Clutter-niminen perhe surmattiin Kansasin Holcombissa eilen. Pennilehdistön myötä kaikki kirjoitusmuodot alkoivat kasvavassa määrin muistuttaa "julki putkahtavaa uutista".

Lennätin sinetöi kaiken, minkä pennilehdistö pani alkuun. Se antoi sanomalehdille ensi kertaa mahdollisuuden toimia "reaaliajassa". Se vakuutti, ettei ajalla ollut enää merkitystä liike-elämän pyrkimysten kannalta. Lennätin antoi ajankohtaisuudelle reaalisuuden merkityksen kuvitteellisen sijasta. Sen ansiosta lehdet eivät enää kilpailleet niinkään hinnalla tai edes laadulla kuin ajankohtaisuudella. Ajasta tuli journalismin myyntivaltti.

Lennätin muokkasi myös kirjoitetun kielen ja lopulta tietoisuudenkin luonnetta. Vanhan viisauden mukaan lennätinpohjainen sähköpalvelu muutti uutisen perinpohjin. Se katkaisi puoluejournalismin perinteen pakottamalla sähkötoimistot laatimaan "objektiivisia" uutisia, joita lehdet saattoivat käyttää poliittisesta väristään riippumatta. Eikä tässä kaikki. Sähköpalvelu edellytti kieltä, jos-

ta oli karsittu paikalliset ja alueelliset puhekielisyydet. Se edellytti ”tieteellistä” lähenevää, tiukasti denotaatioon pitäytyvää kieltä, tosiokieltä, jossa lausuman konnotatiiviset puolet pysyivät kurissa. Jos juttu piti ymmärrettämän Mainesta Kaliforniaan samalla tavoin, kieli oli puettava latteaan vakiomuotoon. Siten lennätin hävitti sellaiset journalismin ja tarinankerronnan puhe- ja tyyli muodot – liioittelukertomuksen, pilajutun, humoreskin, ironisoinnin ja satiirin – jotka perustuivat perinteisempään kielenkäyttöön. Objektiivisuuden synnytti näin ollen tarve ulottaa kieli kaikkialle Western Unionin pitkiä linjoja myöten.

Samoin lennätin päästi päiviltä paikalliskirjeenvaihtajan, joka oli uutisoitnut tapahtumista kirjeitse kuvaten niitä yksityiskohtaisesti ja eritellen, mistä niissä oli kyse. Tilalle tuli paikallistoimittaja, joka toimitti pelkät tosiot. Ja koska lennätin teki sanoista kalliita, normiksi tuli puhdas tosiokieli. Sähke oli tiivistettävä kulujen välttämiseksi. Lennätinlinjan toisessa päässä jonkun oli rakennettava paikallistoimittajan sähkeestä juttu – prosessi, josta uutisviikkolehdistä tuli suoranaista taidetta. Yhtä kaikki: juttu ja jutun kertoja leikkautuivat toisistaan erilleen.

Kun lennätin yhtäältä teki proosasta laihaa ja karua ja jätti journalismin vaille yksityiskohtien ja erittelyn yleisyyttä, se toisaalta tuotti tuollaista proosaa toimituksiin hyökyaalloittain. Tapahtumien ylenpalttisen tarjonnan edessä uutisarviointi oli rutinoitava ja toimitusorganisaatio saatettava tehdasmaiseksi. Uutta proosaa tuottava reporterit syrjäytti mielipidekirjoittajan toimittajan arkityyppinä. Proosan laihuus yhtäältä ja muhkea määrä toisaalta mahdollistivat sen – itse asiassa pakottivat siihen – että uutisia käsiteltiin tavaranäköisesti, jonakin, jota voitiin siirtää, mitata, supistaa ja päivittää. Uutiseen sovellettiin kaikkia maataloustavaroiden käsittelemiseksi kehitettyjä toimenpiteitä: sitä rasittivat ”kursit, sopimukset, toimitusehdot, käteisalennukset ja varkaudet”.

Nämä 1800-luvun loppukolmanneksen kehityskulut tuottivat uudenlaisen journalismin, joka karkeasti ottaen on yhäkin sanomalehtiemme pääainesta. Nostamalla objektiivisuuden ja tosiasiallisuuden kardinaalihyveiksi pennilehdistö syrjäytti keskustelun tai väittelyn päätavoitteen paikalta. Samalla se törmäytti lukijan tapahtumiin, joista tällä ei ollut kokemusta ja joiden selittämiseen tällä ei ollut välineitä. Se täytti lehdet selittämättömällä joskin hemaisevalla *human interest* -aineistolla. Kaiken kukkuraksi se erotti uutistapahtumasta kertomisen sen erittelystä ja vaati lukijaa seuraamaan uutisia herpaantumattoman valppaasti, jos tämä halusi ymmärtää jostain edes jotain.

Keskustelevan ja runollisen journalismin puolesta

Nykyinen journalismikritiikki pyrkii kitkemään kohteestaan pahat tavat, kasvatamaan sen sosiaalista vastuuta, lisäämään sen eettistä herkkyyttä ja arvostelemaan sen kapitalistista talousperustaa. Onnistuessaankin tällainen kritiikki jättäisi journalismin pitkälti ennalleen paitsi – ja tämä on iso paitsi – että jotkut pahat tavat karsiutuisivat, eettinen selkäranka oikenis, sosiaalista vastuuta kannettaisiin enemmän ja osoitettu riippumattomuus yksityisen voiton tavoittelusta kasvaisi. Mutta nämä poistot ja lisäykset eivät muuttaisi journalistista käytäntöä eivätkä vaikuttaisi journalismin ja julkiselämän suhteeseen.

Journalismin varsinainen ongelma on, että sen perustana oleva termi, julkiso, on hajonnut, osaksi journalismin itsensä toimesta. Journalismi on tolkkullista vain suhteessa julkisoon ja julkiselämään. Siksi journalismin peruspulma voidaan ratkaista vain herättämällä julkiso henkiin, palauttamalla se uudelleen voimaan. Miten tämä on tehtävissä?

En tiedä, kuinka palauttaa julkisolle elävä rooli yhdysvaltalaisessa politiikassa ja journalismissa. Voin vain pyytää, että pohtisimme, miten sen tekisimme. Tiedän, että olemme perineet selvästi virheellisen käsityksen journalismista, sellaisen, jota Walter Lippmann ajoi. Tuo itseymmärrys on kitkettava ja kehitettävä sen sijaan uusi sanasto, uusi vertauskuva, jonka pohjalta ajatella ja harjoittaa journalismia. En pysty kuvaamaan tuota sanastoa muutamassa hetkessä – tuskinpa edes muutama tunti riittäisi – mutta yritän osoittaa tuota uudelleenajattelua varten suunnan tai kaksi.

Asian parilla sanalla sanoakseni olemme perineet yksisuuntaisen asiantuntija-journalismin, objektiivisen tosiojournalismin, joka informoi ja seuraa julkisesti asioita. Tämä journalismi on kuin tiedettä; se olettaa, että toimittajan ja asiantuntijan on informoitava ja kasvatettava yleisöä. Toimittajan ja asiantuntijan menetelmät takaavat – kumpikin omalla tavallaan – totuuden ja pyhittävät näin journalistisen käytännön. Ehdotukseni on, että heitämme tämän sanaston romukoppaan ja ajatlemme journalismia taltiointina, keskusteluna sekä runollisuuden ja utopistisen politiikan harjoitteluna.

On ensinnäkin muistettava, että nimitys journalismi juontuu ranskan ”päivää” tarkoittavasta sanasta. Journalismi on siten päiväkirja, kollektiivinen ja julkinen päiväkirja, joka taltioi päivän julkisia tapahtumia. Sen merkitys ei ole niinkään siinä, että se levittää uutisia ja informaatiota, kuin siinä, että se on yksi niitä perusvälineitä, jotka taltioivat ja säilyttävät kulttuuria ja antavat näin mahdollisuuden kysyä siltä neuvoa yhä uudestaan. Jeffersonin mielestä juuri tämä oikeutti lehdistönvapauden: verrattuna ihmismuistiin tai käsikirjoitukseen sanomalehti tuottaa käytännössä häviämättömän tallenteen yhteisöelämän merkittävistä tapahtumista. Siispä meidän on palattava taltiointijournalismiin.

Toiseksi journalismia ei tule mieltää niinkään informaatio- kuin keskustelumallin pohjalta, kuten Kenneth Burke esitti. Toimittajat edustavat vain yhtä osaa kulttuurimme keskustelusta, yhtä osapuolta muiden joukossa, ei enempää mutta ei vähempääkään. Tämä on vaatimaton rooli toimittajalle, ainakin ensi silmäyksellä, mutta itse asiassa tarvitsemmekin vaatimatonta journalismia. Lippmann oli oikeassa: journalismi ei pysty kertomaan totuutta koska kukaan ei pysty siihen. Journalismi pystyy enintään ohjaamaan kulttuurimme keskustelua sekä ulkopuolelta että siinä mukana ollen: virittämään ja järjestämään sitä, pitämään sitä käynnissä ja taltioimaan sitä, niin että toisilla keskusteluilla – taiteessa, tieteessä, uskonnossa – olisi jotain, mistä ne saisivat sytykkeitä. Julkiso alkaa herätä henkiin, kun ihmisiä puhutellaan keskustelukumppaneina ja rohkaistaan heittäytymään mukaan eikä istumaan tuppisuina seuraamassa toimittajien ja asiantuntijoiden hoitamaa keskustelua.

Lopuksi journalismia ei tulisi ajatella niinkään valistusajan ja tieteen jälkeläisenä kuin runouden, humanistisen ajattelun ja poliittisen utopismin uutena ulottuvuutena. Miltä journalismi näyttäisi, jos se perustuisi runollisuuteen, jos yrittäisimme kirjaimellistaa *tämän* vertauskuvan objektiivisuuden ja tieteen metaforien sijaan? Itse asiassa tämä loisi uuden moraalisanaston, joka purkaisi eräitä nykypulmia.

Minulla ei ole keinoja loihtia tuollaista sanastoa taianomaisesti esiin, mutta päässemme sitä lähemmäs jos palaamme journalismin alkujuurille, sen ja romaanin suhteeseen sekä Samuel Johnsoniin, ensimmäiseen poliittisen journalismin suurista nimistä. *A Journey to the Western Islands*, suurista matkakirjoista ensimmäinen, kertoo kuinka Johnson saapui kumppaninsa Boswellin kera skotlantilaiseen Banffin kaupunkiin. Johnson ei pitänyt skotteja eikä heidän kaupunkejaan suuressakaan arvossa. Hän kuvaili niukoin mutta havainnollisin yksityiskohdin

Banffin karkeatekoisia taloja ja skottien kurjanpuoleista puusepäntaitoa. He eivät taitaneet tehdä ikkunoita eivätkä kunnan lyijylasia. Siksi heidän asuintilansa haisivat pahalta ja olivat erittäin epäviihtyisiä paikkoja tulla vieraisille. Kun hän jatkoi tähän tapaan, jokin alkoi yhtäkkiä pidätellä hänen ääntään: "Nämä pikku havainnot tuntuvat jollain tavoin vähentävän kirjoittamisen arvokkuutta. Niistä kertominen panee epäröimään ja tuntemaan lievää pelkoa siitä, että joutuu nöyryytetyksi ja halveksunnan kohteeksi." Johnson pysähtyi miettimään huomatesaan, että hän käytti kirjoittamisen suurta välinettä alhaisen elämän – skottitalojen ulkoasun ja lemun – tarkasteluun. Hän oli vaivautunut. Kirjoittamisen tarkoituksena oli Jumalan ja muiden suurten asioiden pohdiskelu, mutta hän käytti sitä tässä rahvaanomaisiin tarkoituksiin. Vaivautuneisuudestaan huolimatta hän jatkoi ja alkoi puolustaa pikkuasioiden merkitystä:

Täytyy muistaa, ettei elämä ole sarja maineikkaita tekoja tai hienostuneita nautintoja. Isoin osa ajastamme kuluu välttämättömyyksiensä pakkopaidassa kun hoidamme arkisia askareitamme, selviydymme pikku epämukavuuksista tai nautimme pikku iloistamme. Meillä menee hyvin, jos elämämme liukuu tasaisesti urallaan, ja huonosti, jos se kompastelee esteisiin ja alinomaisiin häiriöihin.

Jälleen Johnsonin ääni takeltelee, ja hän alkaa puolustaa demokraattista journalismia:

Jokaisen kansan todellista tilaa kuvastaa sen arkielämän tila. Ihmisten tavat eivät juonnu oppineitten kouluista tai suurista palatseista, joissa matkailu tai neuvonta, filosofia tai turhamaisuus hämärtävät tai hapertavat kansanluonnetta, eikä kansan onnea voi arvioida kevytmielisten seurueiden tai pohattojen juhlapitojen nojalla. Kansojen suuri enemmistö ei ole äveriästä eikä kevytmielistä. Ne, keistä kansa rakentuu, löytyvät kaduilta, kylistä, verstaista ja mautilta, ja heitä, ihmisiä yhteisenä kokonaisuutena, on käytettävä yleisen vaurauden mittana. Sikäli kuin he hienostuvat, kansakunta jalostuu. Ja sikäli kuin heidän mukavuuksensa moninaistuvat, kansakunta tai ainakin kauppa käyvä kansakunta täytyy määritellä vauraaksi.

Tämä on ensimmäinen suuri englanninkielinen vetoamus demokraattisen arkijournalismin puolesta, runollisen journalismin puolesta tieteellistä vastaan.

Aikoinaan tiede saattoi palvella kulttuurimme esimerkkitaipauksena ja tieteilijä olla tuolloin sankarimme. Tiede tekikin tärkeän suurtyön varmistaessaan liberaalin demokratian perustan. Ei yllätä, että journalismi tuli ottaneeksi tieteen esikuvakseen ja yrittäneeksi jäljitellä sitä, miten surkastuneessa muodossa tämä sitten tapahtuikin. Tuo aika on kuitenkin ohi.

Nyt kulttuurimme tärkeimmät puolet ovat taiteessa, runoudessa, poliittisessa utopismissa ja humanistisessa ajattelussa. Älkäämme kavahtako tätä uutta vertauskuvaa. Loppujen lopuksi yhteiskuntaelämä on suurten vertauskuvien peräkäismarssia. Journalismikäsitystämme tällä vuosisadalla hallinnut vertauskuva on ajautunut vaikeuksiin. Niin journalismi kuin julkiselämäkin jäävät polkemaan paikalleen, ellemme ajattele, kuvaa ja tulkitse uudelleen, mitä journalismi on: ei tiedettä tai informaatiota kulttuuristamme vaan sen runoutta ja keskustelua.

Suomennos Veikko Pietilä.

Artikkeli on julkaistu alun perin *The Center Magazines* (March/April 1987) nimellä "The Press and the Public Discourse". Väliotsikointi on suomentajan. Alkuperäistekstin motot on jätetty pois.